

Mennta- og barnamálaráðuneytið

Skrifstofa skóla-, íþróttá- og æskulýðsmála

Mál nr. 92/2002

Reykjavík 02. sept. 2022

Minnisblað

Í minnisblaði þessu kemur fram umsögn leikskólastjóra á drögum að breytingu á reglugerð um starfsumhverfi leikskóla, nr. 655/2009. Í núverandi reglugerð um starfsumhverfi leikskóla nr. 665 / 2009 segir í 6. gr. fjöldi barna að: „*Leikskólastjóri, að höfðu samráði við sveitarstjórn eða nefnd sveitarfélags [...] taki ákvörðun um fjölda barna í leikskóla hverju sinni*“.

Umsögn

Leikskólastjóri ber rekstrarlega ábyrgð á að rekstur leikskólans sé innan ramma fjárhagsáætlunar, skv. starfslýsingum *félags stjórnenda leikskóla* (FSL) og sér um innritun barna í leikskólann í samvinnu við rekstraraðila. (FSL, <https://www.ki.is/kjaramal-og-styrkir/kjarasamningar/felag-stjornenda-leikskola/>, 2022). Jafnframt er hann faglegur leiðtogi starfsmanna og ber ábyrgð á að unnið sé eftir aðalnámskrá leikskóla.

Leikskólastjóri er sérfræðingur í leikskólakennslu og stjórnun menntastofnanna og er best til þess fallinn að meta faglega hverju sinni hversu mörg börn er hægt að veita vistun á hverjum skólavetri. Sveitarstjórn eða nefnd sveitarfélags getur ekki og mun ekki búa að þessari faglegu sérfræðipækkingu. Núverandi reglugerð er öryggisventill fyrir leikskólastjóra til þess að ráða för um fjölda barna. Frá aldamótum hefur oft heyrst sú gagnrýni innan leikskólastéttarinnar, að of mörg börn séu hverju sinni í leikskólanámi. Umræðan hefur verið á þannig hátt, að leitt hefur verið að þeim líkum, að þessi mikli barnafjöldi hafi leitt til kulnunar leikskólakennara og of hárrar starfsmannaveltu í leikskólum. Dæmi eru um að leikskólar séu í húsnaðum þar sem ríkir slök hljóðvist, sem verður enn verri með of miklum barnafjölda. Engu að síður hefur verið krafa margra sveitarfélaga að hámarksnýta rekstrarleyfi leikskólanna, óháð gæði húsnaða og starfsmannaveltu. Undirritaður hefur upplifað það að stjórnsýsla sveitarfélaga gæti hagsmuna kjörinna fulltrúa hverju sinni. Þeir hagsmunir séu að flest börn séu í hverjum leikskóla, sem leiðir til hámarksnýtingu rekstrarleyfa.

Félag stjórnenda leikskóla (FSL) kom fram með reiknivél fyrir leikskólastjórnendur vorið 2022. Í þeirri reiknivél hefur verið safnað saman upplýsingum um réttan fermetrafjölda fyrir hvert barn skv. byggingarreglugerð (112/2012). Barn skal að lágmarki hafa 3m² til rýmis og hver

starfsmaður hafa 5m². Ljóst er að Ísland stendur öðrum þjóðum að baki, t.a.m. í Noregi, þar sem hvert barn fær að lágmarki 4,2 m² rými til leiks og athafna, á skilgreindu leikrými og barn sem ekki hefur náð þriggja ára aldri, fær að lágmarki 5,8 m² að lágmarki til athafna. Reiknivél FSL er gagnlegt tæki fyrir leikskólastjóra til þess að áætla fjölda barna hverju sinni á deildum leikskólans. Breyting reglugerðarinnar, sem þessi umsögn liggur til grundvallar, verður þess valdandi að þessi vinna FSL verður gerð marklaus og ákvörðunarvald um fjölda barna fer úr höndum leikskólastjóra.

Rannsóknir hafa bent til þess að minni barnahópar leiði til hærri gæða og betri aðstæðna til þess að læra (Burchinal, Cryer og Clifford, 2002; De Schipper, Riksen-Walraven og Geurts, 2006; Munton o.fl., 2002; OECD, 2012). Til þess að sjáist jákvæður munur á framförum í getu barna í máli og læsi, þurfa deildir í leikskóla að innihalda fá börn hverju sinni. Deildir sem innihalda fimmtán börn eða færri, eru samsettar þannig að hagur barnanna er hafður að leiðarljósi. Fámennar deildir barna í leikskóla eru einnig tengdar við jákvæðan mun á skapgerð barna og tilfinningalegri vellíðan þeirra. Leikskólakennsla á að snúast um gæði en ekki magn, þar sem færri börn á hverri deild gefur börnum betri tækifæri til þess að ná dýpra sambandi við jafningja.

Með því að hafa færri börn í hverjum hópi á hvern kennara, eru börnum tryggð næg athygli frá fullorðnum einstaklingi, sem getur sinnt öllum einstökum þörfum barns og barna. Þessi viðbragðssinnaða umhyggja, er einstaklega mikilvæg fyrir félagsþroska og tilfinningaþroska barna, andlega vellíðan og heildstætt leikskólanám þess. Sú aukna athygli sem barnið fær, veitir því öryggistilfinningu og minnkar líkurnar á því að aðstæður í leikskólum verði þeim yfirþyrmandi, bæði þeim og kennurum þeirra. Betra er að stýra minni hópum með menntuðu fullorðnu starfsfólki. Fullorðnir einstaklingar eiga betur með að fylgjast með og bregðast við smærri hópum og við það minnka líkurnar á slysum og viðráðanlegum veikindum, þar sem viðbragðsíminn minnkar.

Leikskólar Íslands vinna eftir hugmyndafræði um nám án aðgreiningar. Því geta allir leikskólar átt von á því að hverju sinni sé barn sem þarf aukinn stuðning. Á leikskóladeild þar sem stuðningar fer fram, er enn þá mikilvægara að tryggt sé að barnafjöldi fari eftir því rými sem FSL hefur lagt til skv. reiknilíkani. Barn með stuðning fylgir aukinn starfsmaður sem tekur aukarými og leiðir til fækkunar barna á deildinni, sem gerir deildinni betur kleift að sinna stuðningum. Auk þess getur fylgt barni með stuðning stoðtæki sem þarf að geyma inn á deild og þar af leiðandi fækkar fermetrafjöldi deildarinnar. Þessa þætti er leikskólastjóri hæfastur til þess að meta og ætti því að hafa lokaorðið um fjölda barna í leikskólanum sem hann stýrir.

Hlutverk leikskólastjóra felst í því að skapa framtíðarsýn fyrir námsárangur allra barna, skapa velkomið andrúmsloft til náms, þróa leiðtogahæfni starfsfólks, stýra fólki og verkferlum. Leikskólastjóri þarf til þess að geta staðið að þessu hlutverki með góðum árangri, að geta stýrt hve mörg börn sækja leikskólanám á hverjum skólavetri. Í leikskóla, þar sem of mörg börn eru samankomin, verður ekki gott andrúmsloft fyrir námsárangur allra barna. Ef ákvörðunarvald leikskólastjóra yfir fjölda barna í leikskólanum, sem hann er ráðinn til að bera ábyrgð á, getur hann ekki stýrt leikskólanum eftir þeim lykilþáttum sem hann ber ábyrgð á. Þá er ljóst ef leikskólastjóri getur ekki tryggt námsárangur allra barna, sérstaklega barna sem þurfa á stuðningi að halda og þurfa að vera í barnahópum sem eru smærri, er verið að brjóta jafnræðisregluna að tryggja öllum börnum tækifæri til náms.

Niðurlag

Hlutverk leikskólastjórnanda snýr að því að gæta öryggis fyrir starfsfólk og börn. Hann ber ábyrgð á því að skapa starfs- og námsaðstæður fyrir alla. Í leikskólum þar sem fjöldi barna nær upp í hámarksnýtingu rekstrarleyfa, hefur leikskólastjóra mistekist að gæta öryggis fyrir alla. Starfsaðstæðurnar verða ekki góðar, þar sem hljóðvistin verður óbærileg og námsaðstæður barna verða erfiðari, þar sem leikur sem námsleið krefst þess að börn fái tíma, rými og næði til þess að námsárangur verði af leiknum.

Undirritaður leggst gegn því að gerð verði breyting á reglugerð 655/2009 þess efnis að sveitarfélagið fari með ákvörðunarvald yfir fjölda barna í leikskólum. Slík breyting yrði afturför í leikskólamálum og myndi leggja grunninn að lakara námsumhverfi leikskóla.

Sigurbaldur P. Frímannsson

starfandi leikskólastjóri í Sólborg

M.ed. í menntunarfræðum leikskóla

Kt: 090885-2199